

Platform Duurzame Glastuinbouw (PDG)

Jaarrapportage 2018

1. Organisatie Platform Duurzame Glastuinbouw	1
2. Activiteiten 2018	3
3. Koers Platform Duurzame Glastuinbouw	8
4. Financiering 2018	9

1. Organisatie Platform Duurzame Glastuinbouw

Platform Duurzame Glastuinbouw gericht op emissieloze sector in 2027

In het Platform Duurzame Glastuinbouw (PDG) werken overheden, glastuinbouwsector en milieuorganisaties samen op het gebied van glastuinbouw en duurzaamheid. Het PDG is, sinds 2011, de opvolger van het doelgroepoverleg binnen het convenant Glastuinbouw en Milieu. Vanuit een gemeenschappelijke visie worden onderwerpen geagendeerd met raakvlak op het thema water, waaronder energie en leefomgeving. Het PDG signaleert eventuele knelpunten en geeft prioriteit aan onderwerpen die nog niet elders zijn belegd en/of expliciete aandacht vragen.

De glastuinbouwsector en de overheden (rijksoverheid, gemeenten en waterschappen) hebben afgesproken om tot nagenoeg nulmissie van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen in 2027 te komen. Met deze doelstelling willen de partijen voldoen aan de vereisten van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Europese Nitraatrichtlijn. Om dit te bereiken is samenwerking tussen ondernemers, wetenschap en overheden van groot belang. Met elkaar wordt gewerkt aan het verbeteren van de leefomgeving en het bestendigen van een sterke tuinbouwsector.

De inhoudelijke basis voor activiteiten in 2018 is beschreven in het PDG Werkprogramma 2018-2019. Het Platform Duurzame Glastuinbouw richt zich op de vermindering van de emissie van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen in de glastuinbouw, richting oppervlaktewater, bodem en riolering. Zoals vastgelegd in het Hoofdlijnenakkoord Waterzuivering in de Glastuinbouw dat eind 2015 is gesloten, moeten individuele ondernemers per 1 januari 2018 aan de zuiveringsverplichting van hun afvalwater op gewasbeschermingsmiddelen voldoen. Collectieven van ondernemers kunnen onder voorwaarden maximaal uitstel krijgen tot 1 januari 2021. Het jaar 2018 staat dus in het teken van de uitvoering van de zuiveringsverplichting in de praktijk, het zo nodig stimuleren met extra informatie en technieken en het uitwerken van de aanpak van collectieven. De weg naar een nagenoeg emissieloze glastuinbouwsector in 2027 is actief ingeslagen en verdere, gezamenlijke, kennisontwikkeling en praktijkafspraken zullen daaraan bijdragen.

De betrokken partijen zetten zich in voor de continuering van het Platform als gremium dat de voortgang richting de nagenoeg emissieloze glastuinbouwsector in 2027 volgt en acties neemt waar nodig. Het is de enige overlegstructuur waar deze partijen aan tafel zitten. De verantwoordelijkheid voor het beleid en de uitvoering blijft bij de afzonderlijke partijen liggen.

Het PDG brengt jaarlijks een voortgangsrapport uit ter verantwoording van de uitgevoerde acties en gemaakte afspraken.

In deze jaarrapportage worden een aantal in 2018 uitgevoerde zaken beknopt weergegeven. Voor detailinformatie verwijzen wij u graag naar de betrokken partijen.

Betrokken partijen

De samenstelling van het Platform Duurzame Glastuinbouw was in 2018 als volgt.

De **stuurgroep** bewaakt de voortgang, de afspraken en de bereikte resultaten en faciliteert activiteiten van partners op verzoek.

De leden van de stuurgroep zijn:

- De heer J. van der Tak namens LTO Glaskracht Nederland. In 2018 tevens in de rol van roulerend voorzitter.
- De heer J. Aerts namens LTO Glaskracht Nederland
- Mevrouw A. van Ardenne (waarnemend burgemeester Gemeente Westland) en vaste vervanger de heer A. Abee (Gemeente Lansingerland), namens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG).
- Mevrouw I. ter Woorst (Hoogheemraadschap Delfland) namens de Unie van Waterschappen
- Mevrouw M. Van Giezen namens het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- De heer J. Vierstra namens Stichting Natuur & Milieu
- Mevrouw M. Daane – van der Houwen is secretaris

Als gevolg van budgetvermindering is in 2018 gewerkt met een roulerend voorzitter uit eigen gelederen, als opvolger van onafhankelijk voorzitter Pieter van Geel. Daarbij wordt uitgegaan van een roulatiesysteem waarbij 1 persoon gedurende 2 jaar het voorzitterschap op zich neemt. Als er behoefte aan is, kan er ad hoc een onafhankelijke voorzitter worden ingehuurd of kan de roulatieperiode worden veranderd.

Na de terugtrekking van het Ministerie van Economische Zaken vanaf januari 2018 blijft de wens bestaan dat het Ministerie van Landbouw aanhaakt bij PDG omdat de behandelde thematiek meerdere ministeries raakt.

De **managementgroep** bestaat uit ambtelijk vertegenwoordigers van de platformpartijen, te weten:

- Mevrouw M. Tieleman (Gemeente Westland) namens de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Mevrouw M. Mul namens de Unie van Waterschappen
- Mevrouw M. Schoenmakers en de heer G. Meis namens LTO Glaskracht Nederland
- De heer R. Teunissen namens Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Mevrouw M. Daane - van der Houwen (platformcoördinator) is voorzitter/secretaris

De financiële administratie is door Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) afgerond en overgedragen aan een externe administratieve partij om reden van efficiency in samenwerking met UO-IMT.

Werkgroepen

Aanvullend op deze organisatiestructuur worden in tijdelijke werkgroepen inhoudelijke zaken uitgewerkt zoals de werkgroep Emissies Glastuinbouw, de Beoordelingscommissie Zuiveringsinstallaties Glastuinbouw, de ambtelijke werkgroep Hoofdlijnenakkoord, de werkgroep Aanvullende Maatregelen en de werkgroep Handhavingprotocol.

2. Activiteiten in 2018

Stuurgroep en Managementgroep

De stuurgroep is het verantwoordelijke orgaan van het Platform Duurzame Glastuinbouw. Zij vergaderde in 2018 driemaal. De stuurgroep heeft een strategisch karakter en zorgt voor aansturing van de managementgroep. De werkzaamheden zijn gericht op de ambitie van (nagenoeg) emissieloze kas in 2027 met expliciete focus op water en aanpalende wetgeving/zaken.

De PDG Stuurgroep en de betrokken partijen bij het Bestuurlijk Overleg Hoofdlijnenakkoord, te weten Nefyto, Ctgb en Hoogheemraadschap Delfland, hebben in 2018 eenmaal gezamenlijk vergaderd. Omdat het Hoofdlijnenakkoord voorspoedig wordt uitgevoerd was er geen aanleiding om als Bestuurlijk Overleg Hoofdlijnenakkoord vaker bij elkaar te komen. De ambtelijke werkgroep Hoofdlijnenakkoord monitorde in 2018 de voortgang en kon het PDG verzoeken extra overleg in te plannen indien dat noodzakelijk werd geacht.

De managementgroep bereidt de agenda van de stuurgroep voor, adviseert de stuurgroep, bewaakt de voortgang en uitvoering van afspraken tussen partners en het jaarplan van het platform. In 2018 vergaderde de managementgroep vijf keer.

Het PDG houdt de voortgang bij van de afspraken, processen, beleidsvorming en projecten, in het kader van haar beleidsdoelen. Uitgesplitst naar drie werkgebieden wordt aangegeven of er voldoende voortgang wordt gemaakt of dat er extra actie ondernomen dient te worden.

Onderstaand worden activiteiten op deze drie werkgebieden, te weten a) Wet- en regelgeving, b) Techniek (onderzoek & implementatie), c) Implementatie watermaatregelen door teler en Monitoring, beknopt toegelicht.

a) Activiteiten m.b.t. wet - en regelgeving en handhaving

Het PDG zet zich in om de beleidsdoelen in wettelijke kaders te helpen realiseren. Belangrijkste kaders voor het hoofdthema water zijn de Europese Kaderrichtlijn Water, de Europese Nitraatrichtlijn en de Nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst (2e Nota Duurzame Gewasbescherming 2013-2023). Deze kaders geven naast de wetgevingstrajecten (Activiteitenbesluit milieubeheer, Omgevingswet, Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden, Meststoffenwet) de koers aan in het traject richting 2027, voor zowel glastuinders als gemeenten / omgevingsdiensten, waterschappen, rijksoverheid en toeleveranciers van technieken of middelen.

Wetgeving

Het PDG volgt actief de ontwikkelingen met betrekking tot het Activiteitenbesluit en het toekomstige Besluit Activiteiten Leefomgeving (als onderdeel van de Omgevingswet waarvan de inwerkingtreding gepland staat voor 1-1-2021). Ook de ontwikkelingen aan de sectortafel landbouw in het klimaatberaad worden gevolgd. De invoering van de Omgevingswet is belegd bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken via een traject met AMvB's en een Nationale Omgevingsvisie waarin de visies en wetgevingen van de verschillende departementen worden samengevoegd.

Naast de binnenlandse wetgeving monitort het PDG relevante ontwikkelingen op Europese wetgeving. Zoals bijvoorbeeld een gepubliceerde nieuwe verordening met minimum kwaliteitseisen voor het hergebruik van water. Door het verschil in nationale vertalingen van EU-richtlijnen kunnen (ongewenste) verschillen tussen landen ontstaan.

Nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst

In de Nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst (2e Nota Duurzame Gewasbescherming 2013-2023) zijn doelstellingen opgenomen voor de kwaliteit van het oppervlaktewater. Als doelen gelden een emissiebeperking van 75% in 2018 en nagenoeg nul in 2023, om 50% minder normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen in oppervlaktewater in 2018 te behalen en 90% in 2023. In het Hoofdlijnenakkoord Waterzuivering in de Glastuinbouw is door de partijen gezamenlijk vastgesteld dat via de milieuregelgeving per 1 januari 2018 een zuiveringsplicht in de glastuinbouw geldt met een rendement van tenminste 95%. Dit is sinds eind 2017 ook onderdeel van het Activiteitenbesluit milieubeheer. Als gevolg van de korte overgangstijd en daarop volgend wachtlijsten bij installateurs van zuiveringstechnieken was het niet voor ieder glastuinbouwbedrijf mogelijk om per direct een werkende zuiveringsinstallatie te hebben. Het aantal bedrijven dat aan de wetgeving voldoet is echter snel toegenomen tot een geschatte 70% in de loop van 2018. Dit percentage kan in werkelijkheid hoger zijn aangezien er individuele bedrijven wel volgens het nullozersprotocol werken (en derhalve geen zuiveringsinstallatie nodig hebben), maar nog niet als zodanig bekend zijn. De brede en complexe tussenevaluatie uitgevoerd door Planbureau voor Leefomgeving loopt in 2018 en zal resultaten presenteren in 2019. Omdat de zuiveringsplicht pas per 1 januari 2018 is ingegaan, is het een vraag in welke mate de maatregelen al zichtbaar kunnen zijn in deze evaluatie. De evaluatie wordt gemonitord door Platform Duurzame Gewasbescherming en valt niet rechtstreeks onder monitoring van Platform Duurzame Glastuinbouw. De individuele partijen zijn op organisatieniveau zijlings betrokken en agenderen dit onderwerp indien relevant en niet elders belegd.

Beoordelingscommissie Zuiveringsinstallaties Glastuinbouw

De Beoordelingscommissie Zuiveringsinstallaties Glastuinbouw (BZG) valt onder de verantwoordelijkheid van het PDG. Deze technische beoordelingscommissie (BZG), bestaande uit overheid en bedrijfsleven, beoordeelt of het uitgevoerde onderzoek conform het meetprotocol is uitgevoerd, en de zuiveringsinstallatie aan het beoogde zuiveringsrendement, voldoet. De BZG heeft 19 zuiveringstechnieken met bijbehorend informatieblad op de positieve lijst geplaatst, inclusief drie mobiele zuiveringsmogelijkheden. Hiermee kan een tuinder een zuiveringsinstallatie aanschaffen waarmee hij aan de verplichting in het Activiteitenbesluit kan voldoen indien de zuiveringsinstallatie wordt toegepast bij de onderzochte specificaties en instellingen. De toezichthouder kan met behulp van deze lijst vaststellen of de aanwezige installatie voldoet aan de milieuregelgeving inclusief het voorgeschreven zuiveringsrendement. In lijn met de gewenste synchronisatie tussen milieu- en toelatingsbeleid is door BZG op deze lijst aangegeven of de installatie voldoet aan het tenminste 99,5% zuiveringsrendement voor imidacloprid. Voor imidacloprid-houdende gewasbeschermingsmiddelen gelden namelijk aanvullende gebruiksvoorschriften.

Collectieve aanpak van de individuele zuiveringsplicht

Een collectieve aanpak van de individuele zuiveringsplicht is een mogelijkheid om de haalbaarheid van de zuiveringsplicht te vergroten. In 2018 heeft een aantal tuinderscollectieven een businessplan verder uitgewerkt. In een aantal gevallen heeft dit geleid tot de conclusie dat een collectieve aanpak om economische of andere redenen niet haalbaar bleek en zijn de betreffende tuinders overgegaan tot een individuele oplossing. Ook is het onderzoek en uitwerking er voor een aantal collectieven nog gaande. In voorkomende gevallen wordt door betrokken PDG partijen gezocht naar oplossingen voor onverwachte vraagstukken op gebied van juridische en technische milieuvraagstukken. Deze tuinderscollectieven hebben in principe uitstel vanaf 1-1-2018 met een maximum van drie jaar, om de collectieve zuivering te realiseren. Tot slot zijn er collectieven die in 2018 een gezamenlijke zuiveringsoplossing in werking hebben kunnen laten gaan, al dan niet met behulp van mobiele zuivering.

Werkwijze toezicht zuiveringsplicht glastuinbouw

Handhaving wordt uitgevoerd door NVWA, waterschappen en omgevingsdiensten (in opdracht van gemeenten). Er wordt gewerkt vanuit een risicobenadering. PDG stimuleert effectieve en efficiënte handhaving inclusief capaciteit als onderdeel van de weg naar een emissievrij 2027. De bevoegde gezagen houden toezicht op het voldoen aan de wetgeving. Ter ondersteuning van het toezicht en de handhaving is een 'Werkwijze toezicht zuiveringsplicht glastuinbouw ("Handhavingsprotocol")' vastgesteld. De inhoud is opgesteld door medewerkers van de Unie van Waterschappen, waterschappen, gemeenten, omgevingsdiensten, LTO Glaskracht Nederland en de NVWA. Het document geeft een handreiking hoe om te gaan met verschillende onderwerpen die betrekking hebben op de zuiveringsplicht in de glastuinbouw, zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit en deels in het toelatingsbeleid. Naast uitleg over de aanleiding voor de wetgeving, geeft het schematisch weer hoe toezicht op zuiveringsinstallaties gehouden kan worden. Mogelijke voorkomende situaties en suggesties worden beschreven voor individuele en collectieve zuiveringen. Ook het wettelijk gebruiksvoorschrift en de link met het milieubeleid komen aan de orde. Het document is een praktische handreiking voor de toezichthouders van de bevoegde gezagen en kan ondersteunen bij controle op de waterstromen en zuiveringstechniek bij glastuinbouwbedrijven. Beoordeling van een situatie in de praktijk blijft altijd aan de toezichthouder / het bevoegde gezag.

b) Techniek; onderzoek & implementatie

Lopend onderzoek voor water en glastuinbouw is in 2018 deels uitgevoerd binnen de koepel PPS Glastuinbouw Waterproof, inhoudelijk gebaseerd op de voor de Topsector T&U opgestelde Roadmap 2016-2019. Doel van de PPS is het uitvoeren van onderzoek en valorisatie-activiteiten die het einddoel van nagenoeg nulmissie van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen, dichterbij brengen.

Financiering van onderzoek wordt mede op initiatief van LTO Glastuinbouw door meerdere partijen samengebracht sinds de uitputting van de gelden van het voormalig Productschap Tuinbouw. Financiering vindt plaats onder andere door ministerie LNV, Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen, de TKI Watertechnologie en Stichting Programmafonds Glastuinbouw.

Afgerond, lopend en nieuw onderzoek

Diverse projecten zijn in 2018 afgerond waaronder het 'Voorkomen en bestrijden emissies kasteelten' met als werkpakketten:

- in beeld brengen van afwijkende waterstromen (anders dan drain/drainage- en filterspoelwater) waarmee gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen het bedrijf verlaten, meten van de samenstelling en ontwikkelen van best practices om deze emissie te voorkomen
- ontwikkeling van forward osmose voor de tuinbouw om de efficiëntie van zuivering te vergroten (door terugbrengen van omvang van spui- en waterstromen), en om aanvullende gietwaterbronnen beschikbaar te maken via een duurzame ontzoutingsmethodiek
- ontwikkeling van nieuwe kennis over de natriumopname en -gevoeligheid van kasteelten en innovatieve teeltstrategieën om deze te beïnvloeden
- inzicht verkrijgen in de effecten van het gebruik van ontsmettings-(chloor-)producten op de waterkwaliteit in recirculerende teelten.

Voor de laatste twee werkpakketten is een vervolgproject aangevraagd en goedgekeurd.

Voor het project Coastar (Zout water op afstand, zoet water op voorraad) wordt een vervolgproject opgezet.

In 2018 is in het voorjaar een nieuwe call van de Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen opengesteld. Diverse nieuwe onderzoeksideeën zijn ontwikkeld en in juni zijn de uitgewerkte onderzoeksvoorstellen ingediend. Ook lopen diverse projecten binnen de crossover Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen, Topsector Water, het “Stimuleringsbudget Emissiebeperking Glastuinbouw”, en andere samenwerkingsverbanden door in 2019. Deze doorlopende en nieuwe onderzoeken staan beschreven in het opgestelde Werkplan Glastuinbouw Waterproof 2019.

Andere voorbeelden van lopend onderzoek buiten de PPS zijn:

- Onderzoek binnen het afsprakenkader Emissieloze kas (Delfland) naar gedragsbeïnvloeding/bewustwording waarbij onder andere een telefonische enquête onder 150 telers is uitgevoerd door Bureau Dijksterhuis & van Baaren. De onderzoeksresultaten zijn nog niet bekend.
- Het ontwikkelen van een duurzaamheidsscan door studenten voor telers. Studenten zullen vervolgens telers bezoeken om gezamenlijk de scan te doorlopen. Doel is het onder de aandacht brengen van het thema Water bij de telers en binnen het onderwijs door samenwerking met Inholland.
- Onderzoek door de Centrale collectieve zuivering met Poeder actief kool-techniek. Op basis van tegenvallende tussenresultaten behoeft dit onderzoek verlening zodat collectieven de juiste aanpak kunnen gebruiken.

Overdracht van resultaten

Onderzoek beslaat in principe het gehele traject van fundamenteel/strategisch onderzoek, toegepast onderzoek tot valorisatie van kennis. Nadrukkelijk is er aandacht voor het vertalen van onderzoeksresultaten naar toegankelijke kennis ten behoeve van gedragsverandering en implementatie in de sector. Voor het afgeronde project ‘Emissieloos telen’ zijn bijvoorbeeld 10 video’s en 10 flyers gemaakt ter bevordering van de bewustwording en informatieoverdracht naar de praktijk. De resultaten van afgeronde projecten zijn en worden toegevoegd op www.glastuinbouwwaterproof.nl en via de nieuwsbrief verspreid. LTO Glaskracht Nederland beheert de site en verstuurd regelmatig een digitale nieuwsbrief in samenwerking met de diverse partners waaronder PDG. Ook het jaarlijks Waterevent en regionale waterbijeenkomsten, door en voor de glastuinbouwsector, onderzoeksinstellingen en bevoegde gezagen, zorgen voor kennisuitwisseling en waterbewustwording.

c) Implementatie watermaatregelen door telers en monitoring

De PDG-partijen zijn actief geweest met de uitvoering en handhaving van het Activiteitenbesluit waarin op het gebied van water onder meer emissienormen voor substraatteelten en gebruiksnormen en zorgplicht voor grondgebonden teelten zijn opgenomen. In de klankbordgroep glastuinbouw voor gemeenten en waterschappen worden actualiteiten, tips en voorbeelden besproken. Onder andere wordt besproken hoe toezicht kan worden gehouden en welke knelpunten bij de uitvoering worden ervaren. Evenals de ontwikkelingen aangaande Besluit Activiteiten Leefomgeving en mogelijkheden omtrent collectieve zuivering. Het doel van de klankbordgroep is het uitwisselen van kennis en ervaringen en het eenduidig uitvoeren van de wetgeving.

Gegevens over de emissies naar het watermilieu worden door tuinders bij de Uitvoeringsorganisatie Integrale Milieu Taakstelling (UO) aangeleverd onder regie van het UO-Bestuur. Voor de normoverschrijdingen van de gewasbeschermingsmiddelen in oppervlaktewater vormen de meetgegevens van de waterbeheerders die via de Bestrijdingsmiddelenatlas worden ontsloten en het Meetnet Gewasbeschermingsmiddelen Land- en Tuinbouw, de basis.

Evaluatie Emissienormen

In 2018 zijn de emissienormen (N/P) voor de substraatteelt en de gebruiksnormen voor de grondteelt geëvalueerd zoals aangekondigd in de toelichting van het Activiteitenbesluit. Deze normen zijn in 2010 vastgesteld op basis van de toen bekende beperkte gegevens. Met de huidige kennis is geconcludeerd dat de emissienormen 2021-2023 realiseerbaar zijn voor vrijwel alle gewasgroepen. Daarbij aangetekend dat het alleen haalbaar is als er beschikt kan worden over voldoende kwalitatief goed gietwater en de weersomstandigheden niet uitzonderlijk afwijken van het gangbare gemiddelde. Enkele gewasgroepen hebben aangegeven dat er momenteel nog onoverkomelijk knelpunten zijn om aan de emissienormen te voldoen. Er lopen echter wel onderzoeken naar oplossingsrichtingen. Het advies om afvalwater bij de teeltwisseling bij substraatteelt apart te beschouwen leidt ook tot de behoefte nader te onderzoeken hoe men hiermee het beste om kan gaan. Ten aanzien van de gebruiksnormen voor grondteelt is er slechts een gewasgroep voor wie, als gevolg van teeltintensivering, de norm een knelpunt is. De ambitie naar nagenoeg nullozing in 2017 wordt niet losgelaten maar het is wel noodzakelijk dat er, bijvoorbeeld door extra onderzoek financieel gesteund door overheden, naar technieken wordt gezocht om de knelpunten op te lossen.

Handreiking aanbrengen en verwijderen van schermmiddelen

Een "Handreiking aanbrengen en verwijderen van schermmiddelen" is uitgewerkt en vastgesteld. Bij het aanbrengen en verwijderen van schermmiddelen ontstaat bij onjuist gebruik een visuele verontreiniging van het oppervlaktewater. Uit de praktijk blijkt dat de meeste verontreinigingen voorkomen bij het aanbrengen van schermmiddelen. Het lozen van water bij het aanbrengen is op grond van het Activiteitenbesluit niet toegestaan. In de handreiking worden belangrijke aandachtspunten gegeven die ondernemers kunnen nemen om visuele verontreiniging te voorkomen.

Brede communicatieaanpak

Alle PDG partijen communiceren actief richting ondernemers en hun stakeholders. Via direct mail, persberichten en websites, worden relevante ontwikkelingen onder de aandacht gebracht. Onder andere in samenwerking met het Vakblad Onder Glas heeft LTO Glaskracht alle tuinders in Nederland voorzien van oplossingsrichtingen en uitleg over de noodzaak van zuivering. Zo is er bijvoorbeeld ook extra gecommuniceerd over de noodzaak de stikstofemissie goed te registeren ondanks de nadelige gevolgen van de uitzonderlijk droge zomer.

Webtools (o.a. via www.glastuinbouwwaterproof.nl/) bieden zowel een middel voor bewustwording, als praktisch toepasbare kennis voor ondernemers. Via aanvullende webinars en praktijk filmpjes wordt informatie ook op een interactieve en beeldende wijze overgedragen. De website www.agriwijzer.nl werd in 2018 op verzoek weer onderhouden. Hierop zijn de voorschriften van het activiteitenbesluit gratis beschikbaar nadat de bezoeker heeft ingelogd. Ook de site van de rijksoverheid www.helpdeskwater.nl is een nuttige bron voor ondernemers. Hierop staat tevens de actuele lijst met door de Beoordelingscommissie Zuiveringsinstallaties Glastuinbouw (BZG) beoordeelde zuiveringstechnieken en gebruiksmogelijkheden.

Tevens zijn (regionale) bijeenkomsten georganiseerd voor en door de sector en bevoegd gezag om de stand van zaken en de actuele ontwikkelingen te bespreken. Het PDG ziet de regionale aanpak als een kansrijke route om het einddoel te realiseren en bevordert daarom kennisoverdracht over regionale projecten. Eén van die projecten is de gebiedsgerichte aanpak waarin in nauwe samenwerking met de ondernemers in het gebied de waterkwaliteit intensief wordt gemeten, alle bedrijven worden nagelopen op emissieroutes en lekkages.

De implementatie van de zuiveringsplicht werd in het voorjaar geschat op zo'n 60%. Door diverse acties op het gebied van communicatie en handhaving is dit gedurende het jaar verhoogt naar een geschatte 70%. Om ook het resterende percentage te overtuigen is naast continuering van de communicatie ook steeds meer behoefte aan toezicht- en handhaving.

De aandacht voor praktische implementatie en concrete verbeteringen, alsmede voor het waterbewustzijn, zal de komende jaren, worden voortgezet en gemonitord.

3. Koers Platform Duurzame Glastuinbouw

Het PDG is het enige platform waarbij de rijksoverheid, de gemeenten, de waterschappen, glastuinbouwsector en milieuorganisaties samen aan tafel zitten. De focus ligt niet op tegenstellingen, maar op integratie en samenwerking. Zolang de partijen concluderen dat PDG een nuttige, efficiënte en waardevolle overlegstructuur is, blijven zij die benutten met focus op:

- de ambitie van een nagenoeg emissieloze glastuinbouwsector in 2027;
- prioriteit op het thema Water;
- afstemming over andere milieuzaken in het kader van het Activiteitenbesluit en over beleid ten aanzien van de ondergrond, om synergie te bereiken of te behouden en spanningsvelden te traceren en zo mogelijk op te lossen.

De Stuurgroep heeft het Werkprogramma 2018-2019 in haar vergadering 27 september 2017 op inhoud vastgesteld. Zoals in het Werkprogramma 2018-2019 uitgebreid wordt beschreven, zijn de volgende dossiers ook in 2019 aan de orde:

- Voortgang richting nagenoeg nulmissie binnen de kaders van de Nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst, de Europese Kaderrichtlijn Water, de Europese Nitraatrichtlijn.
- Optimaliseren werkwijze toezicht zuiveringsplicht glastuinbouw t.b.v. de controle op de naleving van het Activiteitenbesluit.
- Bevorderen onderzoek o.a. via PPS Glastuinbouw Waterproof (Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen), projecten Topsector Water en nieuwe samenwerkingsverbanden ten behoeve van (extra) financiering.
- Stimuleren waterbewustzijn richting de telers.
- Activiteiten t.b.v. implementatie maatregelen bij de teler.
- Ervaren knelpunten en oplossingen rond de Omgevingswet / Besluit activiteiten leefomgeving (BAL).
- PDG partijen hechten belang aan een goede kwaliteit/kwantiteit van registratie en rapportage van de emissiegegevens in het kader van de Uitvoeringsorganisatie Integrale Milieu Taakstelling (UO) en nemen waar nodig actie.
- Monitoring van het resultaat in het milieu (kwaliteit oppervlaktewater en emissies uit de kas) en de mate waarin innovatiemaatregelen worden toegepast.
- Monitoren Hoofdlijnenakkoord Waterzuivering in de Glastuinbouw.

Lopende 2019 zal een Werkplan voor 2020-2021 worden gemaakt.

Kernboodschap Platform Duurzame Glastuinbouw

De glastuinbouwsector in Nederland wil verder verduurzamen en beantwoorden aan de vraag naar producten die zonder negatieve milieueffecten zijn geproduceerd. Zo voldoet zij ook aan de steeds strenger wordende milieuwetgeving. De weg naar 'nulmissie van meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen in 2027', is actief ingeslagen.

Water is cruciaal. Door klimaatverandering en eisen aan leefomgeving, wordt goed gietwater schaarser. Optimaliseren van hergebruik, ontwikkelen van innovatieve technieken en het sluiten van de waterkringloop op bedrijfs- of gebiedsniveau, bieden toekomstgerichte oplossingen. Samenwerking tussen alle ketenschakels is daarbij van groot belang. Daarom werken de rijksoverheid, gemeenten, waterschappen, milieuorganisaties en glastuinbouwsector, gezamenlijk aan deze doelen in het Platform Duurzame Glastuinbouw.

4. Financiering 2018

De begroting voor PDG 2018 is als onderdeel van het Werkprogramma 2018-2019 in 2017 akkoord bevonden. Het budget in 2018 is samengesteld uit gelijke bijdragen van de PDG-partijen te weten, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Unie van Waterschappen en de Sector (LTO Glaskracht Nederland). Het totaal budget was in 2018, 15.000 minder dan in 2017, € 60.000 incl. btw.

De financiële afronding bij RVO vond uiteindelijk plaats in december 2018 en omdat hier nog latere verrekeningen uit voort vloeiden is de realisatie 2018 ten tijde van het samenstellen van deze jaarrapportage nog niet definitief. De definitieve realisatie 2018 zal later worden toegevoegd. Voor 2019 zal de begrotingsparagraaf uit het Werkprogramma 2018-2019 alsmede de toekomstige administratieve aanpak door de Stuurgroep opnieuw worden getoetst.

Tabel 1 Begroting PDG 2018 inclusief btw

Platform Duurzame Glastuinbouw 2018 (€)	Begroting
Platform coördinatie / Secretariaat (incl. 21% btw)	45.000
Financiële administratie door RVO	6.000
Extra budget voor overige uitgaven (RVO)	0
Natuur & Milieu	5.000
Bijdrage aan Website Glastuinbouw Waterproof	3.500
Budget voor overige uitgaven	500
Totaal	60.000